

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av undervisning i
förskoleklass vid Kyrktåsjö skola
i Strömsunds kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om skolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisning i förskoleklass under hösten 2014. Granskningen vid Kyrktåsjö skola i Strömsunds kommun ingår i detta projekt.

Kyrktåsjö skola besöktes den 4–6 november 2014. Ansvariga inspektörer har varit Johan Dahl och Emma Steen. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av undervisning i förskoleklass genomförs i ytterligare 19 skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Den enskilda rapporten kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Kyrktåsjö skola

Kyrktåsjö ligger ca 6,5 mil utanför Strömsund i Jämtlands län. Inom Kyrktåsjöskolas lokaler bedrivs förskola och förskoleklass till årskurs sex samt fritidsverksamhet. Det är en glesbygdsskola med åldersintegrerad verksamhet där förskoleklass till årskurs två (F-2) utgör en klass och årskurs tre till sex (3–6) en annan klass.

På skolan går totalt 27 elever, varav tre elever går i förskoleklass. Samtliga elever i förskoleklassen har svenska som modersmål. Tre lärare arbetar på skolan och en specialpedagog samt en elevassistent. Det är en förskollärare som är ansvarig för undervisningen i klassen som omfattar förskoleklass till årskurs två. Läraren har deltagit i kompetensutveckling senaste åren genom matematiklyftet, utomhuspedagogik, språkutvecklande arbetssätt och kompenserande verktyg samt föreläsning om ledarskap i klassrummet.

Förskoleklass eleverna går i skolan måndag, tisdag och torsdag. Eleverna har lektioner och schemalagda raster dessa dagar. Klassen (F-2) har ett eget klassrum där eleverna har egna skolbänkar och arbetsböcker. Eleverna sitter i grupp om tre med bänkarna riktade mot varandra beroende på om de går i förskoleklass, ettan eller tvåan. Det är färgglada väggar där hela alfabetet finns uppsatt tillsammans med planscher på verb, substantiv, adjektiv. Även årets månader finns uppsatta och bilder som illustrerar hur svåra ord och stavelser uttalas. I en del av klassrummet har läraren skapat ett hörn som utgörs av lägre bänkar, där läraren och alla elever sitter när de har samlingar och högläsning. Vidare finns en arbetsbänk med penslar, saxar och färger intill en diskho. Det finns även tillgång till ett rum bredvid klassrummet med bord och stolar samt en bokhylla med spel och en dator vid ett skrivbord. Lokalerna ger begränsat utrymme för rörelse och lek.

Intill skolan finns en idrottshall och eleverna äter sin lunch i en närliggande byggnad för äldreboende. Skolgården är stor och öppen med exempelvis lekställningar, rutschkana, gungor, klättervägg och sandlåda. Skolan ligger intill skogen, där eleverna leker på rasterna och skolans personal använder även närheten till skogen i sin undervisning.

Resultat

1. Det är ett tryggt, stödjande och uppmuntrande lärandeklimat

Här granskas om lärandemiljön präglas av att läraren är lyhörd, inkännande och uppmärksammar elevernas behov av stöd. Här granskas vidare om lärandemiljön präglas av att stimulera och vidareutveckla elevernas lust, engagemang, intresse och nyfikenhet. Här granskas också om eleverna i undervisningen får upptäcka och undersöka utan att riskera att misslyckas eller förväntas komma fram till ett rätt eller fel svar/lösning.

Vid de lektioner som Skolinspektionens inspektörer närvarat vid i den åldersintegrerade klassen (F-2) börjar dagen vanligtvis med en morgonsamling där alla eleverna tillsammans med läraren pratar om vilken veckodag det är, den sägs på svenska, engelska och ibland även på samiska. Läraren ber en elev i klassen att berätta om dagens väder på engelska utifrån färdiga bilder med olika väder där texten står skriven. De flesta elever som går i årkurs 1-2 är aktiva under morgonsamlingarna men förskoleklassens elever förhåller sig passiva under morgonsamlingarna enligt inspektörernas observationer. Vid högläsning ur en bok använder läraren flitigt en läsförståelsestrategi och får alla elever i klassen med sig. Läraren uppmärksammar också elever som behöver stöd. Förskoleklass eleverna som inte varit i skolan dagen före får åter-

berättat av eleverna i ettan och tvåan vad som hänt i bokens förra kapitel. Läraren läser sedan nästa kapitel med inlevelse och varierad röst och stannar upp vid olika tillfällen och frågar eleverna vad de tror ska hända och frågar vad olika ord betyder så att de får förklara för varandra. Exempelvis frågar läraren *"hur tror ni man får en matta att flyga?"* Någon elev säger *"man sätter sig och säger orden"* en annan elev säger *"man klappar fransarna"*. Läraren berömmar eleverna och säger *"vad smarta ni är"*.

Läraren uppger att hon försöker vara entusiastisk för att stimulera elevernas lust att lära och uppger vidare *"om man gör det spännande så får man med sig alla elever"*. Läraren beskriver att hon ofta låter eleverna experimentera och tänka på olika alternativ, exempelvis *"om vi gör så eller så, vad händer då?"* hon uppger vidare att eleverna är *"bra på att komma med teorier"*. Genom detta arbetssätt undviker läraren även att säga om eleverna gör rätt eller fel. Läraren tackar ofta eleverna för deras förslag och idéer.

Skolinspektionens inspektörer har observerat flera goda exempel på hur läraren fångar elevernas lust, engagemang och intresse. Exempelvis vid ett arbetspass i naturorienterande ämnen då läraren fångar elevernas uppmärksamhet, genom att berätta att de ska få vara detektiver och undersöka vad som hänt med lavar och mossor, när det blivit höst och kallt ute. Läraren uppger att hon anpassar undervisningen efter elevers olika intressen genom att de får jobba med det de tycker är kul. Läraren fångar även elevernas lust och intresse genom att variera arbetssätt, se vidare under avsnitt 4.

I klassrummet råder ett tryggt stödjande och uppmuntrande lärandeklimat, där eleverna vågar säga vad de tycker och eleverna förmår sig även att *"rätta"* läraren vid något tillfälle då hon sagt fel enligt förskoleklasseleven. Läraren finner sig snabbt i situationen och säger *"ja vuxna kan också säga fel"*.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att det i ganska hög grad är ett tryggt stödjande och uppmuntrande lärandeklimat. Läraren är lyhörd, inkännande och uppmärksammar elevernas behov av stöd. Eleverna får i undervisningen upptäcka och undersöka utan att riskera att misslyckas eller förväntas komma fram till ett rätt eller fel svar. Lärandeklimatet bedöms dock som något mer anpassat för grundskolans elever än eleverna i förskoleklass.

2. Undervisningen utgår från de övergripande målen för kunskaper i läroplanen

Här granskas om undervisningen planeras utifrån läroplanens övergripande mål för kunskaper. Här granskas också om undervisningen medvetet genomförs utifrån läroplanens övergripande mål för kunskaper.

För förskoleklassen finns det ingen dokumenterad verksamhetsplanering eller annan pedagogisk planering för undervisningen i förskoleklass. Detta bekräftas av läraren och av inskickade dokument. I det inskickade materialet finns endast ett dokument som heter "Min planering" som beskriver "jobb att göra" för eleverna i förskoleklass. Exempelvis idrott, språksamling, mattekluringar, So/No, engelska, musik, trulle-stavelser, kul i förskoleklassen, mattesafari och utelek i snön. Eleverna i förskoleklass får sedan rita hur de upplevt arbetsuppgifterna beroende på hur det gått. Det är även tänkt att läraren ska kryssa i när någon av arbetsuppgifterna är avklarade för veckan.

Läraren uppger att förskoleklass eleverna får göra samma saker som eleverna i årskurs 1-2 men aningen enklare eller arbeta i sina arbetsböcker i svenska och matematik som är avsedda för förskoleklassen. Eleverna i förskoleklassen gillar arbetsböckerna och tycker det är kul att arbeta i dem. Läraren uppger vidare att det blir lite mycket "skola" med vanliga "lektioner" för förskoleklass eleverna genom denna form av åldersintegrerad klass, men anser samtidigt att det inte går att ordna undervisningen på något annat sätt eftersom läraren har ansvar för tre årskurser i klassen (F-2).

Rektor uppger att de i Kyrktåsö inte kan ha en egen förskoleklass på grund av antalet elever, och uppger vidare att hon "inte vill ha det skolifierat" vilket är en risk när det är få elever i förskoleklassen. Vidare uppger rektorn att hon ser skolan som en helhet och inte förskoleklassen för sig när det gäller planering av verksamheten.

Vid Skolinspektionens besök har förskoleklassläraren upprättat och överlämnar ett dokument "Verksamhetsplanering för förskoleklassen Kyrktåsö skola 2014-2015". Det dokumentet har inte implementerats i undervisningen ännu. Detta bekräftas av läraren och rektor. Även fast undervisningen inte medvetet planeras och genomförs utifrån de övergripande målen för kunskaper i läroplanen kan Skolinspektionens inspektörer vid de lektioner som observerats, se att undervisningen kan kopplas och relateras till några av de övergripande målen, exempelvis för svenska och matematik.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att undervisningen för eleverna i förskoleklassen i mycket låg grad är planerad och medvetet genomförd utifrån de övergripande målen för kunskaper i läroplanen. Skolinspektionen noterar dock att ett arbete har påbörjats för att planera undervisningen utifrån de övergripande målen för kunskaper i läroplanen, och kan vid observerade lektioner se att de övergripande målen berörs i undervisningen.

3. Undervisningen är välorganiserad och synliggör elevernas lärande

Här granskas om syfte med aktiviteterna är tydliga för eleverna. Här granskas också

om läraren kontinuerligt under arbetspasset säkerställer att eleverna förstår vad som förväntas av dem och vad som ska hända. Här granskas också om läraren gör ett tydligt sammanfattande aktivitetsslut.

Enligt läraren brukar en lektion börja exempelvis med att läraren säger "idag ska vi lära oss om stenåldern" eller så förklarar läraren exempelvis att "idag ska vi lära oss bokstaven i". Inför ett lektionspass i utepedagogik, förklarar läraren tydligt syftet med lektionen inomhus och vad alla eleverna ska göra när de sen kommer ut. Läraren förklarar att eleverna ska vara detektiver och jobba i par om två, de ska leta efter lavar och mossor för att se vad som har hänt med dem när det blivit höst och kallt ute.

Ett annat exempel är i början av en idrottslektion där eleverna ska lära sig en sällskapsdans frågar en elev läraren "Varför måste man ha gympa?" läraren svarar för att det står i läroplanen "och så vill vi ju ha kul". I detta fall blev det oklart för eleverna vad de ska göra och vad syftet är. Resultatet av det blir att lektionen enbart består av "görande" för eleverna och det framstår även som oklart för eleverna vad de ska göra och varför. Det uppstår förvirring bland eleverna, trots att läraren är en aktiv del i elevernas sällskapsdans. Enligt eleverna brukar läraren förklara vad de ska göra men inte varför de ska göra det. Lektionen avslutas sedan utan att eleverna ges möjlighet till reflektion eller att det ges ett sammanfattande aktivitetsslut.

Enligt en elev i förskoleklass förstår de oftast vad man ska göra och eleverna i förskoleklass "frågar de fröken om något är svårt i skolan". Enligt läraren brukar lektionerna eller dagen avslutas med att läraren frågar eleverna om det är "någon som kan berätta vad vi lärt oss idag". Läraren uppger dock att hon inte gör det på varje lektion men uppger att det görs när det är något nytt de arbetat med. Vid ett observerat lektionstillfälle låter läraren eleverna sammanfatta utomhus vad de upptäckt idag gällande lavar och mossor. Läraren berömmar eleverna och säger att de varit jätteduktiga, men lämnar några frågor obesvarade eftersom eleverna dagen efter ska gå igenom, och titta på lavarna och mossorna de samlat in. Denna genomgång missar dock eleverna i förskoleklass som inte har skoldag då, och det är oklart när de får gå igenom detta. Enligt eleverna i förskoleklass frågar inte läraren vad de lärt sig.

Vid ett annat observerat lektionstillfälle är läraren på väg att sammanfatta dagens aktiviteter, men stannar dock vid att berömma och säga att "eleverna i ettan och förskoleklassen gjort fina i:n och eleverna i tvåan som haft högläsning för varandra har läst jättebra".

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att syfte med aktiviteterna i ganska låg grad är tydliga för eleverna. Läraren säkerställer inte kontinuerligt

under lektionen att eleverna förstår vad som förväntas av dem och vad som ska hända. Läraren gör inte alltid tydliga sammanfattande aktivitetsslut.

4. Undervisningen är varierad och möter elevernas olika förutsättningar, förväntningar, intressen samt ger utmaningar

Här granskas om undervisningen anpassas efter elevernas olika behov och att det ges möjlighet att genomföra olika aktiviteter vid samma tillfälle. Här granskas också om läraren använder sig av olika arbetsformer och arbetssätt i undervisningen. Här granskas vidare om läraren använder lek och skapande som en arbetsmetod för lärande.

Av observationer av undervisningen och vid intervjuer med lärare och förskoleklass elever framkommer att undervisningen inte i tillräcklig utsträckning anpassas till elevernas olika behov. Exempelvis observerar inspektörerna vid ett flertal tillfällen att eleverna alltid arbetar med samma aktiviteter på samma sätt. Exempelvis en förskoleklass elev som snabbt gjort flertalet av bokstaven i färdigt, som får göra fler av samma på baksidan av pappret istället för att arbeta med något svårare eller mer tankemässigt utvecklande uppgifter. I samtal med förskoleklass eleverna framkommer att "när man är färdig får man leka eller jobba i någon annan bok eller rita. Det är inte så mycket svårare grejer man får göra och det är alltid läraren som bestämmer vad vi ska göra". I intervju med läraren framkommer också att läraren finner det svårt att anpassa undervisningen efter elevernas olika behov genom att det är en åldersintegrerad klass.

Ett exempel som belyser svårigheten att anpassa undervisningen efter elevers olika behov är när klassen (F-2) har lektion ute och ska jobba tillsammans parvis. Läraren gör indelningen och utfallet blir att en elev från förskoleklass ska jobba tillsammans med en elev i årskurs två. Observationen visar att förskoleklass eleven är ivrig och intresserad av uppgiften de ska göra. Eleven har dock svårt att få med sin klasskompis som går i årskurs två som tycker det är tråkigt och visar sig vara ointresserad av arbetsuppgiften. Detta får till följd att förskoleklass eleven flera gånger får be eleven han ska jobba med om hjälp i att fullgöra arbetsuppgiften som kräver att de samarbetar.

Av observationer av undervisningen framgår att undervisningen huvudsakligen bygger på arbetsätt som är lärarinitierade men utan målstyrning. Målstyrda elevinitierade arbetsätt förekommer nästan inte alls under de dagar Skolinspektionen är närvarande.

Enligt eleverna i förskoleklass gör de olika saker jämfört med ettans och tvåans elever, men de gör "nästan alltid samma saker" i klassrummen, även om de kan arbeta med olika ämnen och böcker. Enligt observationerna är arbete med skolböcker vanligt förekommande även för förskoleklassen. I intervju med förskoleklass eleverna framkommer att de ibland får jobba med olika saker i böckerna.

Enligt läraren *"vet hon inte hur det skulle kunna gå till med denna klass"* som är åldersintegrerad, att skapa en möjlighet för eleverna att arbeta med olika saker vid samma tillfälle. Att arbeta med olika saker vid samma tillfälle sker således endast genom att någon elev räknar matte medan en annan läser eller ritar i klassrummet.

Observationer av undervisningen visar att läraren använder sig av ett flertal olika arbetssätt i undervisningen. Eleverna får exempelvis göra bokstäver av sina kroppar som läraren fotograferar med en läsplatta och efteråt visar eleverna, de får måla bokstäver med målarfärg och de får även ha undervisning ute i naturen. Vid de observerade lektionerna synliggörs olika arbetsformer när eleverna får arbeta på olika sätt genom att arbeta i helgrupp, mindre grupper, par och enskilt.

Vid en lektion hämtar läraren ett vitt fluffigt pälsdjur och säger *"vem kommer här"* och alla eleverna ropar *"Mojje! Jag älskar Mojje"* säger en förskoleklasselev. Läraren fångar alla elevers uppmärksamhet och säger *"Hello everybody"* med djurets röst, de fortsätter sedan att räkna tillsammans på engelska och eleverna skrattar när pälsdjuret går runt på barnens huvuden. Därefter tar läraren fram en gitarr och delar ut fingerdjur. Alla elever får namnge sitt djur och läraren berättar att hon *"kommer att spela på gitarren och när jag slutar spela säger ni till den som är närmast er i klassrummet -Hello my name is..."* Läraren spelar och eleverna går runt i klassrummet med sina fingerdjur på händerna. Alla elever förefaller tycka att rörelseleken och presentationen av djuren på engelska är kul. Inspektörerna observerar att läraren på engelskalektionen också ställer hjälpfrågor och förklarar på svenska så att även eleverna i förskoleklassen ska förstå.

Vid ett arbetspass som observeras får de tre eleverna i förskoleklass och någon elev från ettan arbeta i ett annat rum tillsammans med specialpedagogen. Specialpedagogen har enligt läraren *"språklek"* en gång i veckan. De gör först en minneslek och sedan en övning med motsatsord, där specialpedagogen har gjort iordning fiskar med ord och magneter på, ett blått papper som motsvarar havet och eleverna får turas om att fänga fiskar med ett fiskespö. Specialpedagogen säger att det är *"motsatsfiskar"* och ger ett exempel till eleverna på ordet ledsen, eleverna säger fort glad. *"Ja jättebra"* säger specialpedagogen. En elev säger dock att hen *"inte kan läsa"*, och specialpedagogen säger *"jag hjälper dig, man ska inte kunna läsa när man är 6 år, vi tjuvtränar bara nu"*. En annan elev säger att hen *"vill försöka läsa själv, så klart du får det"* säger specialpedagogen. När övningen med *"motsatsfiskarna"* är över får eleverna från förskoleklassen välja vad de vill göra fram till rasten.

Inspektörerna observerar att de tre förskoleklasseleverna har svårt att komma på något de vill göra, de upplevs som ovana vid situationen, att själv få välja

fritt vad de vill göra eller leka. Någon av eleverna tar fram ett spel, och specialpedagogen berättar då att man bara kan vara två i spelet och hon berättar även spelreglerna. Detta istället för att uppmuntra eleverna till att spela tillsammans alla tre och hitta på egna regler. Spelandet är kortvarigt och därefter kopierar specialpedagogen upp bilder till eleverna som de kan fylla i och färglägga den tid som är kvar av lektionen.

Enligt specialpedagogen är det *"svårt med fri lek när de bara är tre elever"*. Skolinspektionen kan konstatera att eleverna i förskoleklass har svårigheter med den fria leken. Eleverna uppfattas som ovana att få vara med att bestämma innehåll och form i aktiviteterna själva. Eleverna visar inte heller entusiasm över att de får bestämma själv och att de får leka och välja fritt vad de vill göra. Någon av förskoleklasseleverna frågar om de inte kan få gå in i klassrummet igen. Det verkar som om eleven är rädd att missa något i klassrummet som de andra eleverna gör. *"Nej, vi ska inte störa dem, de håller på med läxläsning"* säger specialpedagogen.

Eleverna i förskoleklass uppger vid intervju att de leker *"ute på rasten"* och att de får leka *"när vi har jobbat klart"*. Denna bild bekräftas av läraren, men som samtidigt uppger att barnen ofrivilligt leker eftersom de inte gärna vill missa vad som sker i klassrummet och vad ettorna och tvåorna gör.

Enligt läraren kunde det vara mer lek och skapande i förskoleklassen *"men det är svårt när ettor och tvåor ska nå mål"* och läraren uppger att hon *"gör så gott hon kan"*. Det framkommer tydligt både vid observationer och intervjuer med eleverna att man *"jobbar i skolan"* och när man *"jobbat klart"* kanske man kan få leka, och leka är något man får man göra ute på rasten, *"inne jobbar man, ute leker man"*. Läraren och rektor bekräftar denna bild och påtalar även att eleverna får leka mycket på fritids. Skolinspektionens inspektörer har även observerat hur lek används som belöning för när eleverna jobbat bra *"nu har du jobbat på så bra så att du kan gå in i rummet bredvid och spela spel eller något annat innan det är rast."*

Rektor uppger att hon vill ha mer lek i förskoleklassen och att hon och läraren pratat om det *"men att det inte är så enkelt"*. Rektor är medveten om att lek och skapande är en stor del av lärande. Men någon särskild pedagogik för att omsätta det i förskoleklassen uppger hon inte att hon har. *"Om vi inte hinner med lek och skapande i förskoleklassen kan vi alltid göra det på fritids"* uppger rektor vid intervju. Skolinspektionen vill i detta sammanhang påtala att fritids är en egen verksamhet som är skild från förskoleklassen.

Enligt läroplanen för grundskolan ska skapande arbete och lek vara väsentliga delar i det aktiva lärandet. Särskilt under de tidiga skolåren har leken betydelse för att eleverna ska tillägna sig kunskaper. I leken kan eleverna bland annat

bearbeta intryck, utveckla fantasi och kreativitet samt utveckla sin samarbets- och kommunikationsförmåga. Det är viktigt att det finns utrymme för både elevernas egna lekar och för lekar som är initierade av läraren. För vidare läsning om lek som lärande hänvisas till Skolverkets stödmaterial, Förskoleklassen – uppdrag, innehåll och kvalitet, 2014.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att undervisningen i ganska låg grad anpassas efter elevernas olika behov och att det sällan ges möjlighet att genomföra olika aktiviteter vid samma tillfälle. Visserligen använder sig läraren av olika arbetsformer och arbetssätt i undervisningen, men lek och skapande som en arbetsmetod för lärande behöver utvecklas.

5. Läraren följer upp elevernas utveckling och lärande

Här granskas om läraren ger återkoppling till eleverna under aktiviteterna, Här granskas också om eleverna ges möjlighet att reflektera över undervisningens innehåll och sitt lärande. Här granskas vidare om elevernas utveckling och lärande följs upp regelbundet.

Vid de lektioner som inspektörerna närvarat vid ger läraren eleverna löpande feedback och beröm medan de arbetar och kommer på idéer som de delar med sig av till de andra i klassen. Undrar eleverna över något säger läraren att de ska undersöka saken eller så samtalar de om hur de tror att det kan vara.

Eleverna uppger vid intervju att man "lär sig läsa och skriva i förskoleklassen" men att läraren inte frågar vad de kan, och inte heller vad de lärt sig. Läraren uppger däremot att eleverna brukar få reflektera och berätta vad de gjort och lärt sig.

De lektioner som observerats visar att eleverna i ganska liten utsträckning ges möjlighet att reflektera över undervisningens innehåll och sitt lärande. Den möjlighet eleverna har att reflektera över undervisningens innehåll och sitt eget lärande på klassnivå är begränsad. Eftersom det är en åldersintegrerad klass där förskoleklass eleverna endast är närvarande tre dagar av veckans fem dagar så går eleverna i förskoleklass miste om det eleverna i ettan och tvåan gör de dagar de inte är närvarande. Vid upprepade tillfällen faller det sig så att eleverna som går i ettan eller tvåan får berätta för förskoleklass eleverna exempelvis vad som hänt i boken de har högläsning ur, eftersom de missade dagen innan och föregående kapitel. Likväl som att läraren efter ett lektionspass ute i skogen säger att eleverna nästa dag då förskoleklass eleverna inte är i skolan, ska få undersöka och ta reda på vad som hänt med de lavar och mossor de plockat när det blir höst och kallt ute.

Förskoleklass elevernas utveckling och lärande följs upp regelbundet på individnivå, vilket bekräftas av inskickade dokument och av intervju med läraren. På skolan sker elevkonferenser tre gånger per termin enligt rektor. Där lärarna går igenom *"alla elever även de som är duktiga och behöver utmanas"*. Varje förskoleklass elev följs upp regelbundet på individnivå av läraren genom Skolverkets material – Nya språket lyfter och läraren gör avstämningar på elevernas läs- och skrivförmåga samt taluppfattning. Underlaget dokumenteras och sedan används det vid elevernas utvecklingssamtal med vårdnadshavarna. I uppföljningen utvärderas även hur elevernas trivs i skolan och vad de gillar att göra på rasterna.

Dokumentstudier visar att förskoleklassens arbete inte utvärderas för att utveckla verksamheten, trots att den är en egen skolform. Rektor uppger vid intervju att hon inte kopplar undervisningen i förskoleklass till skolans kvalitetsarbete. Rektor uppger vidare att det är något de ska ändra på och ta med i nästa års kvalitetsarbete. Enligt läraren efterfrågar inte heller rektor något om förskoleklassen, utan det är enbart en kvalitetsredovisning från skolan och fritidsverksamheten samt nationella prov som redovisas. Rektor framhåller att kvalitetsarbetet ska vara *"levande"* och inte enbart ske en gång om året.

Av skolans kvalitetsarbete framgår att förskoleklassens verksamhet inte går att urskilja, inte heller några mål de strävar mot. Skolinspektionens inspektörer kan se att förskoleklassens verksamhet är sammanflätad med skolans medan däremot fritidsverksamheten går att särskilja som en egen verksamhet i kvalitetsarbetet vid Kyrktåsjö skola och fritidshem, 2014-2015.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i ganska låg grad ges möjlighet att reflektera över undervisningens innehåll och sitt lärande. Verksamheten i förskoleklassen följs upp på individnivå men inte på klass- eller skolenivå i kvalitetsarbetet. Skolinspektionen bedömer vidare att läraren i ganska hög grad ger återkoppling till eleverna under aktiviteterna de utför.

6. Förskoleklasslärarna samarbetar med varandra och samverkan och samarbete finns mellan förskoleklass och skolan

Här granskas om samarbetsformer finns mellan lärare i förskoleklass. Här granskas också om samverkan och samarbete finns mellan förskoleklassen och skolan för att utbyta kunskaper och erfarenheter och stödja elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv mot de nationella målen.

I intervju med lärare framkommer att det inte finns något organiserat samarbete mellan lärarna som arbetar med eleverna som går i förskoleklass. Ibland sker planering tillsammans med förskolan. Förskoleklassläraren uppger vidare

att hon har gott om planeringstid i sin tjänst. Dock uppger hon att hon saknar en annan kollega att arbeta tillsammans med gällande de lägre årskurserna. Förskoleklassläraren har huvudansvaret för klassen (F-2). Specialpedagogen har språklek en gång per vecka med eleverna i förskoleklass och någon elev från årskurs ett. Idrott har alla eleverna tillsammans med en lärare för årskurs 4-6, på idrottslektionerna är även elever från årskurs tre med.

Av observation och vid intervju framgår att förskoleklassläraren inte samverkar eller samarbetar med idrottsläraren gällande planering av undervisningen och läraren följer inte heller upp vad eleverna gör eller lär sig på idrottslektionerna. Enligt förskoleklassläraren har endast samtal förts med idrottsläraren om att *"det eleverna gör utomhus kan de även göra inomhus på idrotten"*. Förskoleklassläraren är inte heller delaktig i planeringen av den undervisning som specialpedagogen bedriver när förskoleklassen får vara själv med specialpedagogen och har språklek, exempelvis motsatsordsfiskar. Det är således upp till varje enskild lärare att säkerställa att undervisningen utgår ifrån de övergripande målen för kunskaper i läroplanen vid dessa undervisningstillfällen.

Det finns inga särskilda rutiner för övergång från förskoleklass till årskurs ett eftersom de har samma lärare och är i samma klassrum. Samarbete över åldersgränserna är därför vanligt förekommande och sker på ett naturligt sätt på Kyrktåsjö skola enligt rektor.

Enligt intervju med läraren finns det ingen gemensam planering mellan förskoleklassen, skolan och fritids. Det sker endast informell kontakt mellan personalen vid fiket i lärarrummet. Läraren uppger dock att de har ett nära samarbete genom att det är en liten skola och att det är få lärare som arbetar där. Rektor uppger dock att läraren och specialpedagogen träffas flera gånger i veckan och pratar om barnen. En gång i veckan har alla lärare och specialpedagogen på skolan konferens tillsammans och en gång i månaden även tillsammans med personalen från Hotings skola. Det finns inget pågående samarbete eller samverkan mellan förskoleklassläraren i Kyrktåsjö och förskoleklassläraren på skolan i Hoting enligt rektor.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att samsarbetsformer i mycket låg grad finns mellan läraren i förskoleklass och andra lärare som arbetar med förskoleklasseleverna. Samverkan och samarbete förkommer i mycket låg grad mellan förskoleklassen och skolan. Detta behöver utvecklas så att elevernas utveckling och lärande kan stödjas i ett långsiktigt perspektiv.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att granska om undervisningen i förskoleklass utgår från en målstyrd strategi för hur elevers lärande genom lek kan leda till att elever utmanas,

motiveras och stärks i sin tilltro till den egna förmågan och därmed förbereds för fortsatt utbildning. Projektets övergripande frågeställningar är:

1. Utgår undervisningen i förskoleklassen från läroplanens övergripande mål?
2. Tydliggörs läroplanens övergripande mål för eleverna?
3. Följer lärarna upp elevernas utveckling och lärande?
4. Arbetar lärarna i förskoleklassen för att stimulera ett lärande genom lek?
5. Utmanas och stöttas eleverna i sitt lärande genom att de får undersöka och utforska utan att riskera att misslyckas?

Metod och material

Hur förskoleklassens elever utvecklas mot läroplanens mål och riktlinjer definierar god kvalitet för förskoleklassens verksamhet. Undervisningen i förskoleklassen ska utgå från läroplanens (Lgr 11) del 1 och 2 men inte del 3 (kursplanerna) eftersom det inte finns några kursplaner med kunskapskrav för förskoleklassen. Varje huvudman har stor frihet att utforma sitt arbete så att eleverna utvecklas mot de nationella målen. Skolinspektionen bedömer kvaliteten i förskoleklass utifrån hur väl huvudmannen, på olika sätt, lyckas utveckla verksamheten i förskoleklassen mot de nationella målen.

Aktuell forskning, beprövad erfarenhet, lagar och regler är viktiga underlag för hur granskningen utformas.

Granskningen av undervisningen i förskoleklass innebär att inspektörerna samlar in skriftlig dokumentation och under tre dagar besöker skolorna, observerar undervisningen, intervjuar lärare och rektor samt samtalar med elever. All information analyseras sedan för varje enskild skola och sammanställs och redovisas i ett beslut för skolan och i denna rapport.